

1. רש"י איכה פרק ד
(א) איכה יועס זה – קינה זו נאמרה על יאשיהו כמו שנאמר בדברי הימים: הלל הוא כתובה על ספר הקינות, ועמה חיבר בתוך הקינה את שאל בני ליון:

2. רבי אלעזר הקליר, קינה לתשעה באב, ויקונן ירמיהו על יאשיהו
ניקונן ירמיהו על יאשיהו:
איכה אלי קוננו מאליו. בן שמונה שנה החל לדרש מאלקיו. בני חם בעברם חנו עליו. ולא הזכיר לו שניו מפעליו:
גם בכל מלכי ישראל אשר קמו לגדר. לא קם כמוהו מימות אביגדור. דבק בו חטא ליצני הדור. אשר קמו אחר הדלת לסדר:
האזקלים זרע שיחור. פתמו הטוב פחמו משחור. ניגדל עון והשיב ימין אחר. ועוד לא שלח ידו מן החור:
זכו אמריו כנם דת להקים. בצע אמרתו בארור אשר לא יקים. חשד תארו כנאצו רחוקים. בכצע מואסי דת וחקים:
טובים רעים נקראו בשלחו מלאך. מה לי ולך היום למלאך. ידי עם הארץ דמים במלאך. תענש בכצע אית פלאך:
פלה המוני לכת ארם נהרים. למען לא תעבר קרב כל שהוא באפרים. ולא שמע לחוזה לשוב אחרים. פי גזרה נגזרה לסכסך מצרים במצרים:
מחטאת סתירת מזוזות. חזון ענתותי החלו לבזות. נעו עננים לחימו להבזות. ולא הסב פניו וספדו על זאת:
סורו העידו עד לא שאיה. נמאנו סור ומט יסוד גשיה. פני קרב קרב ולא עלתה לו רטיה. נורו המורים למלך יאשיה:
עודנו עוצם עיניו בגיו נוחצים. חץ אחר חץ מורים ולוחצים. צדיהו ושמוהו כמטרה לחצים. ויזרקו בו שלש מאות חצים:
קלים הטו אחריו און מוצא פיהו. נעד מצוי נפש מעשיו פיהו. רוח שפתיו הפצה מפיהו. צדיק הוא יי פי מריתי פיהו:
שישי נוף כי קנא ועם. לשלם שאונם בעון בצעם. תם כתם הטוב עם זו בפשעם. ויקונן עליו כל איכה יועם:
תם במקרה אחד כוס מגדו לשותות. במועד שנת השמטה כנע הקהל לאתות. תלה בעשרים ושתים מהרס שותות. כי ספדו לו איכה בעשרים ושתים אותיות:
אותות קינות לבטה מחולי. עת כי שכתתי מחוללי. ומותי כי לעד נאחילי. רשעתי ונסעתי ונטש אהלי:

3. תענית כב, ב
כי הוה ניחא נפשיה חזא ירמיהו שפוותיה דקא מרחשן, אמר: שמא חס ושלום מילתא דלא מהונא אמר אנב צעריה. גחין ושמעיה דקא מצדיק עליה דינא אנפשיה, אמר: צדיק הוא ה' כי פיהו מריתי. פתח עליה ההיא שעתא רוח אפינו משיח ה'.

4. איכה רבה (בבב) פרשה א
[יח] צדיק הוא ה' כי פיהו מריתי. מי אמר הפסוק הזה, יאשיהו אמרו, הה"ד אחרי כל זאת אשר הכין יאשיהו את הבית עלה פרעה (נכה) [נכו] מלך מצרים להלחם בכרכמיש על פרת (דה"ב לה ב), בקרקסיון דפרת, ויצא לקראתו יאשיהו, וישלח אליו מלאכים לאמר מה לי ולך מלך יהודה [וגו'] ולא הסב [יאשיהו] פניו ממנו כי להלחם בו התחפש ולא שמע אל [דבריו] נכו (שם כא וכב), זה פרעה, מי אמר חדל לך מאלהים אשר עמי ואל ישחיתך [וגו'], ולא שמע אל דברי נכו מפי אלהים (שם), זה ירמיה הנביא שאמר לו כך ישעיה רבי אמר וסכסכתי מצרים במצרים (ישעיה יט ב), א"ל יאשיהו משה רבה דרבך אמר וחרב לא תעבור בארצכם (ויקרא כו ו), ואפי' חרב של שלום, ולא היה יודע יאשיהו שכל דורו היו עובדים

ע"ז, ליצני הדור מה היו עושים חצי צורה בדלת זו, וחצי צורה בדלת זו, והיה משלח ב' תלמידי חכמים לבער צורה מבתיהם, והיו נכנסין ולא היו מוצאין כלום, הן דנפקין הוו אמרין להון סגרון תרעייא מבתרכון, והוו נפקון להון וסגרון תרעייא מבתרהון, והיו משתכחא קיימא מן גו, מה כתיב שם, ויורו המורים למלך יאשיהו (ד"ה שם כג), ר' מני אומר שלש מאות חצים הורו בו, עד שעשה עצמו ככברה, והיה ירמיה מצית אחריו לידע מהו אומר, ומה היה אומר, צדיק הוא ה' כי פיהו מריתי.

5. רש"י שיר השירים ה

דודי שלח ידו מן החור – כשאמרתי רחלתי את רגלי ולא אפתח לך ולא אשוב מן ע"א שזכרתי בה: שלח ידו – והראה נקמתו בימי אחז והביא עליו חיל מלך ארם (ד"ה = דברי הימים = ז כח) ויכו בו וישב ממנו שביה גדולה וגו' ויהרוג פקח בן רמליהו ביהודה מלך ועשרים אלף ביום אחד: ומעי המו עליו – דא חזקיהו בנו ושב בכל לבבו לדרוש להקב"ה וכל דורו שלמים לא קם דור בישראל כמותם כמו שפורש בחלק דקדו מדן ועד באר שבע ולא מלאו עם הארץ מגבת ועד אנטוכיא ולא מלאו איש ואשה שאין בקיאים בהלכות טומאה וטהרה וזהו וידי נטפו מור וגו' אף יאשיהו נאמר בו (מלכים ז כג) וכמוהו לא היה לפניו מלך כי ראה פורענות שבה על מנשה ועל אהאון לקיים שלח ידו מן החור ומעי המו עליו:

פתחתי אני לדודי ודודי חמק עבר – לא ביטל גזירתו שנאמר בחזקיהו (ישעיה לט) הנה ימים באים ונשא כל אשר בביתך וגו' ומצניח אשר תוליד אלו דניאל חנניה מישאל ועזריה ואף ביאשיהו על ידי חולדה הנביאה (ירמיה יט) הנני מביא רעה אל מקום הזה ואל יושבי וגו' ואומר (מלכים ז כג) וכמוהו לא היה לפניו מלך אך לא שז' ה' מחרון אפו הגדול אשר חרה ביהודה על כל הכעסים אשר הכעיסו מנשה ויאמר ה' גם את יהודה אסיר מעל פני כאשר הסירותי את ישראל ומאסתי את העיר הזאת: נפשי ילאה בדברו – ילאה ממני בדברו דבר זה:

בקשתיו ולא מלאתיו – ואם תאמר והלא ירמיה עומד ומתנבא בימי יהויקים ולדקיהו קובו אלי ואשובה אליכם לא לבטל את הגזירה אלא להקל הפורענות ולהכין מלכותם בשום מן הגולה לנטועם מאין נטישה ולבנותם מאין הורס:

6. רמב"ם, הלכות בית הבחירה ד, א

אבן היתה בקדש הקדשים במערבו ועליה היה הארון מונח, ולפניו צנצנת המן ומטה אהרן. ובעת שבנה שלמה את הבית ידע שסופו ליחרב בנה מקום לגנוז בו הארון למטה במטמוניות עמוקות ועקלקלות. ויאשיהו המלך צוה וגנוז אותן במקום שבנה שלמה, שנאמר "וַיֹּאמֶר לְלוֹאִים הַמְּבִינִים לְכָל יִשְׂרָאֵל הַקְּדוֹשִׁים לֵה' תָּנוּ אֶת אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ בְּבֵית אֲשֶׁר בָּנָה שְׁלֹמֹה בֶן דָּוִד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֵין לָכֶם מִשָּׂא פָּתָף עִתָּה עֲבֹדוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם ... " (דברי הימים ב לה, ג)

7. איכה רבה (וילנא) פרשה ד

כלה ה' את חמתו שפך חרון אפו, ויצת אש בציון, כתיב (תהלים ע"ט) מזמור לאסף אלהים באו גוים בנחלתך, לא הוה קרא צריך למימר אלא בכי לאסף נהי לאסף קינה לאסף, ומה אומר מזמור לאסף, אלא משל למלך שעשה בית חופה לבנו וסיידה וכיידה וציירה ויצא בנו לתרבות רעה, מיד עלה המלך לחופה וקרע את היולאות ושיבר את הקנים ונטל פדגוג שלו איבוב של קנים והיה מזמר, אמרו לו המלך הפך חופתו של בנו ואת יושב ומזמר, אמר להם מזמר אני שהפך חופתו של בנו ולא שפך חמתו על בנו, כך אמרו לאסף הקדוש ברוך הוא החריב היכל ומקדש ואתה יושב ומזמר, אמר להם מזמר אני ששפך הקדוש ברוך הוא חמתו על העצים ועל האבנים ולא שפך חמתו על ישראל, הדא הוא דכתיב ויצת אש בציון ותאכל יסודותיה.